

Obr. 1: Samička pijáka lužního (*Dermacentor reticulatus*). Foto Romana Plačková.

Piják lužní v Karlovarském kraji

Kristýna Matějů, Muzeum Karlovy Vary, p. o. Karlovarského kraje

Pravděpodobně první nález pijáka lužního (*Dermacentor reticulatus*) z Karlovarského kraje pochází z 28. 4. 2018. Poté co jsme se vrátili z rodinného výletu na lokalitu Medard u Sokolova, našel na sobě syn neobvykle velké klíště. Velikost cca 4 mm a výrazná kresba na štítku pokrývajícím celou svrchní stranu těla napověděly, že se rozhodně nejedná o klíště obecné (*Ixodes ricinus*), které na našich dětech obvykle parazituje. Nedlouho předtím bylo v médiích zveřejněno několik článků a rozhovorů o projektu „Najdi pijáka“ mapujícím výskyt pijáka lužního (*Dermacentor reticulatus*) v České republice. Podezřelé klíště jsme proto vyfotografovali a fotku spolu se souřadnicemi lokality zaslali do výše zmíněného projektu. Obratem přišla zpráva, že se skutečně jedná o pijáka lužního.

V České republice se vyskytuje více druhů klíšťat, přičemž klíště obecné je patrně nejrozšířenějším druhem. Piják lužní patří k našim největším klíšťatům. Dospělí jedinci měří zhruba 4 až 5 mm, po nasátí mají velikost kolem

1 cm. Samičky jsou zpravidla menší než samečci. Typickým poznávacím znakem je kresba na hřbetním štítu, který u samců překrývá celou svrchní část těla a u samic dosahuje přibližně do poloviny (Obr. 1 a 2).

Piják lužní se vyskytuje především na travnatých osluněných místech, například pásech vegetace podél silnic. Dává přednost vlhčím místům poblíž vodních toků (Nosek 1972). Z hlediska klimatických a potravních nároků se jedná o velmi odolný druh, kterému nevadí i teploty pod bodem mrazu či dlouhé hladovění (souhrn viz Földvári et al. 2016).

Během svého života vystřídá tři hostitele. Larvy parazitují většinou na drobných hlodavcích, nymfy na menších savcích (psech, kunách, zajících apod.) a dospělci na středně velkých a velkých savcích (jelenech, divokých prasatech, hospodářských zvířatech). Dospělí pijáci vylézají na vrcholky travin, kde čekají na hostitele. Mohou takto na stéblech vytvářet i shluky více jedinců. V průběhu roku jsou

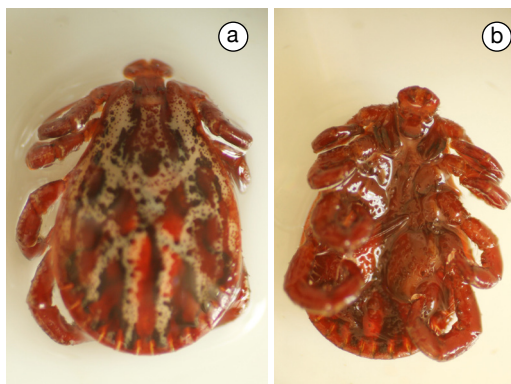
pozorovatelné dva vrcholy výskytu – první v březnu a dubna a druhý v září a říjnu (Földvári et al. 2016).

V Evropě je výskyt pijáka lužního doložen již fosilními nálezy z pleistocénu, kdy parazitoval na srstnatých nosorožcích (Schille 1916). Kolonin (1984) udává jako těžiště výskytu oblast mírného klimatu. Novější údaje dokládají výskyt i v severnějších oblastech Evropy (souhrn viz Rubel et al., 2016) a postupné rozšiřování pijáka lužního do nových oblastí (Široký et al. 2011; Mierzejewska et al. 2016).

V České republice se jeho výskyt omezoval zejména na oblast jižní Moravy (Nosek 1972, Široký et al. 2011). Průběžné výsledky probíhajícího výzkumu ale ukazují, že je možné ho nalézt i v jiných částech republiky (web1).

Klíšťata si získala špatnou pověst jako přenašeči nemocí, zejména lymfské boreliózy a klíšťové encefalitidy. Hlavním důvodem pro zkoumání rozšíření pijáka lužního u nás je fakt, že kromě jiných chorob přenáší i psí babeziózu, která se v posledních letech v Evropě významně rozšiřuje. Babeziózu způsobuje prvek *Babesia canis*, který napadá červené krvinky. Infekce se u psů projevuje anémií, nechutenstvím a horečkou a může mít i vážnější průběh, při kterém dochází k orgánovému selhání, které vede až ke smrti zvířete (souhrn viz Svobodová et Svobodová 2004, Kubelová et Široký, 2010). Výzkumný tým z Ústavu patologické morfologie a parazitologie Fakulty veterinárního lékařství Veterinární univerzity v Brně vyzval v polovině dubna letošního roku veřejnost ke spolupráci při mapování výskytu pijáka lužního v České republice. Do projektu „Najdi pijáka“ (www.najdipijaka.cz) se lze zapojit vyfocením, případně zasláním nalezených exemplářů spolu se souřadnicemi místa nálezu.

Abychom výskyt pijáka lužního u jezera Medard potvrdili, týden po nálezu jsme se na lokalitu vrátili, ale další jedince se nám najít nepodařilo. Nezdár přičítáme dílem nevhodné „lovecké technice“, dílem tomu, že tou dobou již začíná období nižšího výskytu pijáka. Snad budeme na podzim, kdy máme v plánu se na Medard vrátit s lepším vybavením, úspěšnější. ■

Obr. 2: Sameček pijáka lužního (*Dermacentor reticulatus*), dorsální pohled (a), ventrální pohled (b). Foto Jan Tajer.

Použitá literatura:

- Földvári G., Široký P., Szecker S., Majoros G. et Sprong H. (2016): *Dermacentor reticulatus*: a vector on the rise. Review. – Parasites & Vectors 9: 314.
- Kolonin G. (1984): World distribution of Ixodid ticks. Genera *Dermacentor*, *Anocentor*, *Cosmiomma*, *Dermacentonomma*, *Nosomma*, *Rhipicentor*, *Rhipicephalus*, *Boophilus*, *Margaropus*, *Anomalohimalaya*. Moscow: Nauka [rusky]. In: Földvári G. et al. (2016).
- Kubelová M. et Široký P. (2010): Výskyt a šíření psí babeziózy ve střední Evropě – Veterináriství 60: 198–202.
- Mierzejewska E. J., Estrada-Peña A., Alsarraf M., Kowalec M. et Bajer A. (2016): Mapping of *Dermacentor reticulatus* expansion in Poland in 2012–2014 – Ticks and Tick-borne Diseases 7:94–106.
- Nosek J. (1972): The ecology and public health importance of *Dermacentor marginatus* and *D. reticulatus* ticks in Central Europe – Folia Parasitologica 19: 93–102.
- Rubel F., Brugger K., Pfeffer M., Chitimia-Dobler L., Didyk Y. M., Leverenz S., Dautel H. et Kahl O. (2016): Geographical distribution of *Dermacentor marginatus* and *Dermacentor reticulatus* in Europe – Ticks and Tick-borne Diseases 7: 224–233.
- Schille F. (1916): Entomologie aus der Mammut- und Rhinoceroszeit Galiziens – Entomologischer Zeitschrift 30:42–43.
- Svobodová Z. et Svobodová V. (2004): Babezióza psů v České republice – Veterináriství 54: 76–79.
- Široký P., Kubelová M., Bednář M., Modrý D., Hubálek Z. et Tkadlec E. (2011): The distribution and spreading pattern of *Dermacentor reticulatus* over its threshold area in the Czech Republic – How much is range of this vector expanding? – Veterinary Parasitology 183 (1–2): 130–135.
- Web1: <https://najdipijaka.cz/nalezyp.htm>